

Gingen de Romeinen vanaf Breukelen via een kanaal noordwaarts?

Fred Vlotman

De loop van het 'Drususkanaal' of de 'Drususkanalen' uit het begin van de Romeinse tijd is onlangs (waarschijnlijk) gevonden. Die liep ten noorden van het huidige Breukelen. De gedeeltelijk gekanaliseerde Vecht zou de Romeinen hebben vervoerd naar hun nederzetting bij Velsen en naar de Noordzee.

Van Overmeer tot Nigtevecht

Generaal Drusus (38 v.Chr. – 9 v.Chr.) was de geadopteerde zoon van Keizer Augustus (63 v. Chr. – 14 na Chr.). Als stadhouder van Gallië kreeg Drusus van Augustus de opdracht om vanaf de Rijn een aanval uit te voeren op het Germaanse gebied. Om dat goed te laten verlopen, nam hij het initiatief tot de aanleg van één of twee kanalen. Dat initiatief heeft, naar verluidt, geleid tot een gekanaliseerd stuk van de Vecht. Hoewel er (nog?) niet echt duidelijke resten zijn gevonden van zo'n kanaal of zulke kanalen, is er recent door de onderzoeker Jan Verhagen heel wat materiaal aangedragen voor wat genoemd wordt 'de Vechtoptie' als plaats van het Drususkanaal of de Drususkanalen. Hij komt tot zijn conclusies na een diepgravend onderzoek. Diepgravend, zowel figuurlijk als letterlijk, door zo'n 450 grondboringen in onze streek. Op bijgaande kaart is het kanaal als rode lijn bij R1 weergegeven.

De esculaap

Verhagen maakt aannemelijk dat tussen twee voormalige veenmeren een zeer rechte geul gelopen heeft van Overmeer tot Nigtevecht. Daaromheen slingerde de Vecht, zodat het beeld van een esculaap ontstond dat op het hiernaast afgebeelde detail van de kaart te zien is.

Kaart uit tijdschrift 'Oud Utrecht' april 2023

Kanalen die 'grachten' werden genoemd

In de Romeinse tijd werd de mogelijkheid van vervoer over rivieren uitgebreid door de aanleg van kanalen, dammen, havens, kadeconstructies, sluisen, enz. Enkele Romeinse geschiedschrijvers hebben over het kanaal of de kanalen van Drusus geschreven. De voornaamste is Tacitus (ca. 56-117). Die was, naast consul en redenaar, als schrijver ook een belangrijke, zo niet de belangrijkste, historicus van het Romeinse rijk. Zo weten we dat in het gebied dat later Nederland ging heten tussen 12 en 9 voor Christus, wat men noemt, één gracht of twee grachten zijn aangelegd. Generaal Drusus heeft niet zelf, maar zijn zoon wel, kunnen profiteren van het kanaal of de kanalen bij de poging om Germanië te veroveren. Drusus is namelijk in het jaar 9 v.Chr. overleden, als gevolg van de val van een paard.

'Esculaap' op de kaart

Romeins schip: Castellum Hoge Woerd in De Meern. Foto Aafke Holwerda.

Grote boten voor vervoer van soldaten

Het voornaamste doel van het graven van het kanaal of de kanalen was het mogelijk maken om met grote transportschepen soldaten en materiaal te vervoeren. Zoals te zien is in het archeologiemuseum Castellum Hoge Woerd in De Meern, waren die schepen soms wel dertig meter lang en vier meter breed. Met die boten vol soldaten poogden de Romeinen aan het begin van onze jaartelling Germaanse gebieden die boven de Rijn lagen te veroveren. Die pogingen zijn op den duur gestaakt. Dat gebeurde in onze contreien onder andere door het verlies dat de Romeinen leden in de slag bij Heiloo.

Omslag van het boek over de Romeinen bij Velsen

Romeinen verbleven maar korte tijd boven de Rijn

Zo'n zestig jaar voor het begin van de jaartelling trokken Romeinse legers een groot deel van het gebied dat we nu Nederland noemen binnen. Zij hielden sindsdien – gezien vanaf het zuiden – ruim vier eeuwen het gebied tot aan de Kromme- en Leidse Rijn in beheer. Alhoewel vaak verondersteld wordt dat de Romeinen niet noordelijker dan de Rijn kwamen, is uit opgravingen gebleken dat een verdere uitbreiding van hun gebied aanvankelijk aardig lukte. Het hele Friese gebied tot aan de waddenkust, dus ook onze Vechtstreek, wilden ze beheersen.

Romeinse nederzettingen bij Velsen, uit lezing in Huis van Hilde, Castricum

Via de Vecht, die zich splitste op de hoogte waar nu Breukelen ligt en voor een deel via Velsen naar de Noordzee liep – zoals te zien op de bij dit verhaal weergegeven kaart – trokken ze naar het Noorden. Zo werden ze rond het jaar 15 ook de baas in een gebied dat boven de Rijn lag. Bij archeologisch onderzoek, op de

De slag bij Heiloo tussen Friezen en Romeinen

plek waar nu de Velser- en Wijkertunnels liggen, zijn immers Romeinse nederzettingen, forten met havens, teruggevonden.

Dierenhuiden als belasting

Van de overwonnen Friese bevolking eisten de Romeinen belasting in de vorm van dierenhuiden. De stoere Friezen ergerden zich daar behoorlijk aan en wisten al na een paar decennia de Romeinen uit het gebied te verdrijven, door ze een grote slag toe te brengen.

Wat was het geval? De Romeinen overspeelden op den duur hun hand, door als belasting grotere huiden te eisen dan de Friese bevolking kon leveren. Dat leidde tot een opstand. Toen de Romeinen hun fort verlieten om die opstand neer te slaan, trokken de Friezen zich terug in de moerassen en bossen die zij goed kenden. In het Heilooer bos legden de Friezen een hinderlaag en hakten de Romeinen in de pan.

Die nederlaag leidde ertoe dat keizer Claudius (10 v.Chr. – 54 na Chr.) in het jaar 47 het besluit uitvaardigde dat de Rijn voortaan de noordelijke grens, de Limes, van het Romeinse Rijk zou zijn. Dat bleef zo, tot het verval van het West-Romeinse rijk in circa 400 na Christus.

Bronnen

- Boekbespreking: Kanalen van Drusus in de Vecht?, Kim Cohen, Tijdschrift 'Oud Utrecht' april 2023
- Podcast: gesprek van Henk Kombrink, hoofdredacteur Netherlands Journal of Geosciences met Jan Verhagen, <https://thepapertrail.buzzsprout.com/1795087/10559878-waar-heeft-het-drusus-kanaal-gelegen>
- Verhagen, J., Tussen de Dam van Drusus en de Zuilen van Hercules, Dissertatie, Uitgeverij Fagus, 27 Sep 2022
- www.romeinen.nl/onderwijs/voor-leerlingen/de-romeinse-tijd-in-nederland/de-romeinse-tijd-in-nederland
- nl.wikipedia.org/wiki/over:Nero_Claudius_Drusus; Drususgracht; Romeinen in Friesland
- marsethistoria.nl/478-friezen-verslaan-romeinen-bij-baduhenna
- verenoflood.nu/nederlands-vergeten-oorlogen-friezen-verslaan-romeinen/#:~:text=De%20Friezen%20bleven,in%20Noord%2D Nederland.
- www.historischevereniging Heiloo
- historischekringvelsen.nl/geschiedenis/velsen-in-de-oudheid/mmxv-romeinenjaar-velsen/
- Lezingenreeks over Romeinen in Velsen in Huis van Hilde, 2021
- ChatGPT over Romeinen bij Velsen
- isgeschiedenis.nl/nieuws/het-einde-van-het-romeinse-rijk

De Omnibus

Het is 66 jaar geleden, maar blijkbaar moest ook al in 1967 in Breukelen worden nagedacht over drukke verkeersstromen en parkeeroverlast in de zomer. Dat bewijst dit krantenbericht over de ingebruikneming van de 'Omnibus', een Jan Plezier met twee paarden die gedurende de zomerweken zorgde voor verbinding tussen het dorp en het einde van de Scheendijk. Het ging om een proef van een kleine maand. De eerste ritjes waren gratis, daarna kostte een retourtje f 1,45.

„Omnibus”

Er gaat een door twee paarden getrokken „Jan Plezier” rijden tussen het dorp Breukelen en het einde van de Scheendijk. Deze service* betekent een attractie voor de toeristen het ontlast het verkeer op drukke dagen en helpt mede het parkeerprobleem oplossen. Voorlopig wordt er bij wijze van proef gedurende 1 maand op vrijdagavond en zaterdag gereden. Afhankelijk van de belangstelling zullen er een of twee rijtuigen dienst doen. Op vrijdagavond 16 juni 1967 wordt de eerste rit op feestelijke wijze verreden. Vertrek uit het dorp 19.00 uur n.m. Daarna worden er nog twee gratis ritten gemaakt. Kaartjes hiervoor kunt u aanvragen bij het secretariaat en het informatiebureau. Uitgifte zolang de voorraad strekt vanaf 5 juni a.s.

Vertrektijden.
(16 juni t/m 8 juli)

Vrijdags: v. a. Vechtbrug:
19.00 uur, 20.00 uur, 21.00 uur
v.a. Einde Scheendijk:
19.30 uur, 20.30 uur, 21.30 uur.

Zaterdags: v.a. Vechtbrug:
10.00 uur, 11.00 uur, 12.00 uur,
13.00 uur, 14.00 uur, 15.00 uur
en 16.00 uur.
v.a. Einde Scheendijk:
1.30 uur, 11.30 uur, 12.30 uur,
13.30 uur, 14.30 uur, 15.30 uur
en 16.30 uur.

Eventuele aanvullingen of wijzigingen zullen d.m.v. affiches worden bekendgemaakt. Kaartjes verkrijgbaar aan het rijtuig, bij het V.V.V. informatiekantoor en bij nog nader bekend te maken bedrijven.
Prijzen: enkele reis: f 0,95, retour: f 1,45.
* „Omnibus” m.m.v. V.V.V. „Breukelen”.